

BESZÉLGETÉS ANDRÁS FERENCCEL – 2. RÉSZ

Életem filmjei

MORSÁNYI BERNADETT

ANDRÁS FERENC ELSŐ NAGYJÁTÉKFIJMÉT (VERI AZ ÖRDÖG A FELESÉGÉT) 40 ÉVE MUTATTÁK BE. A KOSSUTH- ÉS BALÁZS BÉLA-DÍJAS FILMRENDEZŐ IDÉN ÜNNEPLI 75. SZÜLETÉSNAJÁT.

• *A legtöbb forgatókönyvedet Dobai Péterrel, Bereményi Gézával és Munkácsi Miklóssal írtad. Milyen volt velük dolgozni?*

Gézával jó volt együtt dolgozni, mindig közösen írtunk. Munkácsi elvonulós típus, egyedül írja a forgatókönyvet, aztán megsértődik, mert kivágok részeket, a film bemutatója után persze már örül. Dobai is egyedül ír, de utána azt mondja, hogy nyugodtan húzhatok belőle, mert tudja, hogy hajlamos a túlírásra. Péter *Vadon* című regényét Pesaróban olvastam a tengerparton és nem tudtam letenni. Őt évembe telt, míg elértem, hogy hozzá lehessem nyúlni. Szerencsém volt, mert *A nagy generáció* (1986) hatalmas siker lett, s akkor megengedték, hogy drágább filmet csináljak, ez negyven milliót jelentett. Az olasz szint lehetetlen volt megcsinálni, rengeteg pénz kellett volna ahhoz, hogy rekonstruáljuk az egykori helyeket, és sok szereplő kellett volna hozzá. Az, hogy akkor Olaszországban forgassunk egyébként is kizárt lett volna. Idén március 15-én a Tabán mozi vetítette a *Vadont*, olyan hihetetlenül szép, érett, komoly film. Többen kérdezték, hogy miért van eldugva? Mondtam, hogy nincs eldugva, csak, amikor bemutatták, akkor Nagy Imre újratemetése volt az érdekes, nem pedig a történelem. Ha egy évvel előbb kerül moziba, akkor nagyobb lett volna a visszhangja. 1989. március 15-én volt a bemutató, aznap, amikor Csengey Dénes és Cserhalmi György kora délután a TV-székház előtt elmondta a *12 pontot*. Este a Puskinban ládbogósos siker volt a bemutatón, utána reggelig ültünk Cseh Tamásék házában egy éjjel-nappal nyitva tartó bárban. Forradalmi volt a hangulat, de akkor az ávósok leleplezése volt teríték. Van egy jelenet a filmben, amikor a solferinói győztes csatának a híre eljut

a somogyi légióhoz. Dobai játszotta az osztrák tisztet, aki közli a magyarokkal a győzelem hírért. A filmgyári vetítőben néztem a musztert, s akkor vettem észre, hogy Péter a felvételen elordítja magát, hogy éljen Maléter Pál! Azt hittem ott azonnal infarktust kapok. Nem tudtam, hogy ki van fent a vetítőben, reszkettem, hogy ebből, mi lesz. A gyártásvezetőm, Elek Andris, aki fiatalabb nálam tíz évvel, megkérdezte, ki az a Maléter Pál? Ez még jobban szíven ütött. Nagy Imre, Maléter Pál, Gyimes Miklós nevét évtizedekig nem lehetett kimondani. Nekem a *Vadon* 1956-ról szól.

• *1979-ben Te is tiltakoztál a Charta '77 aktivistáinak elítélése ellen, s ezéret éveket kellett várnod arra, hogy játékfilmet készíthess.*

Leforgattam a *Végkiárusítást* (1978), s utána még egy tv-filmet készítettem, *A legnagyobb sűrűség közepét* (1980), ennek a forgatása közben vittek kihallgatásra Pozsgay Imréhez, a miniszterhez. A petíciót tizenegyen írtuk alá, többek közt Dobai Péter, Sára Sándor, Makk Károly, Zsámbéki Gábor, Valló Péter, Sándor Pál, Simó Sándor, Marx Józsa és én. Leültünk egy asztalhoz. Pozsgay mondta, hogy őt bízták meg a kormánytól azzal, hogy ki nyomozza, miért csináltuk. Neki nincs kifogása, csak az, hogy a *Le Monde* címlapján jelent meg a tiltakozás, s a franciák előbb olvasták, mint ők itthon. Mindenki elmondta az egyéni véleményét, Pozsgay azt mondta, rendben, s még egy Csoóri Sándor versből is idézett. Mámorosan összehoztuk, jöttünk ki, örültünk, hogy milyen rendez miniszterünk van. De a Filmgyárban is összehívtak egy gyűlést, ahol ordenáré módon beszéltek velünk, szinte leköptek. Palásthy György ordított, kretén, hülye bandának nevezett minket,

de nem foglalkoztam az ügygel, mentem vissza a Hiltonba forgatni. A *Végkiárusítás* hatalmas siker volt, egy szombat este vetítette le a televízió, öt millióan nézték meg. De aztán írtam Gion Nándor *Latroknak is játszott* című regényéből egy kétrészes filmet. A művészeti tanácscon elhangzott, hogy ilyen jó forgatókönyvvel még nem találkoztak, de nem forgathattam belőle filmet. S ez így ment évekig, de közben a tévénél dolgozhattam. 1990-ben, egy délután ültem otthon, s csöngött a telefon. Egy Gáspár Tiborné nevű hölgy telefonált a Történelmi Igazságtétel Bizottságtól, s megkérdezte, milyen kárpótlást szeretnék kapni azért, hogy öt évig nem csinálhattam filmet. Mondtam, hogy ezt semmivel sem lehet kárpótolni.

• *Második játékfilmedet, a Dögkeselyűt – melyet Munkácsi Miklós Kihívás című regénye inspirált – így csak 1982-ben készíthetted el.*

Munkácsi Miklóst a *Végkiárusítás* után két évig nem láttam. Egyszer csak felcsöngetett hozzám, és az asztalra csapott egy paksamétát, azzal, hogy most vágta ki vele Nemeskürty István. Nagyon ritka, hogy elolvasok egy könyvet és felforrósodom tőle, mert baromi jó. Bementem a Filmgyárba, pont összefutottam Nemeskürtyvel, megkérdezte, miért kerülsz. Mivel elutasította a Dobai-val írt forgatókönyveimet tényleg kerültem, és inkább Bacsó Péterhez mentem a könyvvel. Bogács Antal volt a Dialóg Stúdió vezetője, Bacsó pedig a fődramaturg. Odaadtam Bacsonak az elbeszélést, erre azt mondta, nagyon jó, mutassam meg Bogácsnak. Bogács éppen Szófiába ment, de azt mondta, elolvassa a repülőn, s ha visszajön, megbeszéljük. Mikor hazajött azt mondta, Ferikém elolvastam a könyvet, de ez egy lektúr. Erre azt válaszoltam, a lektűrökből lehet a legjobb forgatókönyvet írni. Megkérdezte, mit akarok csinálni belőle, elmondtam, erre azt mondta, csinálj. Rögtön összeállítottam egy baráti csapatot, Kardos Pityuval, Kóródy Ildikóval lementünk Leányfalura, s ott kieszedtem a könyvből, ami kell. Beleépítettem a történetbe egy apát, egy budaörsi telket – a saját apám sosem értette, hogy ez a lepukkant telek, miért nem tetszik nekem –, s akkor kezdett a történet másról szólni. A főhős nem tanár lett, hanem mérnök. Akkoriban váltam el, a volt feleségem elperelte tőlem a gyerekeimet, ez az élmény is belekerült a filmbe.

• *Ez a motívum a Végkiárusításban és az általa írt Családi körökben is megjelenik.*
Igen, mert a saját történetemet is be-
leírom a játékfilmjeimbe. De a filmjeim
többsége a pénzről szól, a szocializmus-
ban mindig azt hangoztatták, hogy nem
fontos a pénz, én meg bemutattam az
ellenkezőjét. Egyébként semmi sem vál-
tozott, a *Dögkeselyű* ma is aktuális, ahogy
a *Veri az ördög a feleségét* is.

• *Ez igaz arra a mondatra is, amit a kira-
bolt taxisofőrt alakító Cserhalmi György
mond, mikor a rendőrségen feljelentést
tesz: „És én még azt hittem, hogy csak a
bűnözők érzik magukat itt kínosan”.*

A becsületes embernek nem volt hite-
le, és ezt senki sem feszegette akkor. A
Dögkeselyűt bemutatták itthon, de utána
csak másfél év múlva került ki a fesztivá-
lokra, onnantól kezdve viszont minden
héten vetítették valahol, összesen negy-
vennyolc országban. A berlini fesztivál
bemutatóján ültünk Cserhalmival, ami-
kor láttam, hogy az egyik páholyból ki-
megy valaki. Még nem fordult elő, hogy
a *Dögkeselyű*ről valaki elmenjen, ezért
kíváncsi lettem, ki lehet az. Az
előtér üres volt, de aztán ész-
revettem, hogy valaki a ruha-
tári pulton ül, s lógazza a lábát.

Bódy Gábor volt az. Felhúzta a nadrágját,
s mutatatta, hogy hatalmasra van da-
gadva a bokája. Jaj, Fricikém, mondta, jó,
hogy kijöttél, mert akarok veled dumálni.
Meggérdeztem, miért nem nézi meg a
filmet, erre azt válaszolta, hogy ne hara-
gudjak, de még nézni sem bírja a szörnyű
magyar valóságot. Panaszkodott, hogy
Magyarországra nem tud visszamenni,
Berlinben pedig nem tud megmaradni,
pedig azt remélte, hogy ő lesz az új Fass-
binder, de nem hagyják, hogy az legyen,
s Bódy Gábor itt egy senki. Bódy nagyon
keserű volt, aztán azt mondta, hogy haza-
megy bablevest főzni, örülne, ha felugra-
nék, de tudja, hogy nem érek rá premier
este. Gábort ekkor láttam utoljára.

• *A Dögkeselyűt Japánban is bemutatták,
hogyan fogadta a japán közönség?*

Az Akai központban volt a film bemuta-
tója. Ez egy húszemeletes épület, alul ha-
talmatlan koncertteremmel. Az emeleteken
előadótermek, galériák vannak, amiket ki
lehet bérelni. A *Dögkeselyűt* a magyar-ja-
pán kulturális hét keretében mutatták be
Tokióban. Küldöttség utazott ki Japánba,

Keserű Ilona, Bencsik István
szobrász, Ránki Dezső, Keller
András hegedűművész, Sebő
Erika fuvolás, P. Szűcs Julianna,

mint a *Mozgó Világ* főszerkesztője, s mint
művészettörténész, Jancsó Miki bácsi és
én. A *Dögkeselyű* bemutatója utána pár
nappal, vasárnap délben előadást tartot-
tam két témában, az egyik a Balázs Béla
Stúdió volt, a másik a magyarok hatása a
korai Hollywoodra. Jött értem egy autó
a szállodába, s bevitt az Akai központba.
Teljesen üres volt a terem, akkor kezdtek
berendezni. Kiderült, hogy az előadást
csak egy óra múlva kell megtartanom,
a sofőr elnézte az időt. A Tokai-i japán
egyetem rendezett egy magyar kiállítást.
A terem tele volt tulipános, pulikutyás,
gémes kutas Hortobágyot ábrázoló ké-
pekkel, de a leghátsó képen Latinovits
Zoli és a Ruttkai Éva álltak a házuk tera-
szán, egy fehér bohócbabával. A fényké-
pen látszik, hogy fújta a szél, mert Zoli haja
picit borzos. Ott álltam tizennyolcyezer ki-
lométerre a hazától, távol mindenkitől,
s viszontláttam azokat, akiket a legjobban
tiszteltem. Ez annyira megfogott, hogy el-
eredtek a könnyeim. Itt éreztem először
azt az iszonyatos kint, hogy milyen az, ha
nincs kivel megosztanod az élményedet.
Visszamentem az előadóterembe, egy
hosszú asztalon virágok heverték. Azt
hittem, hogy senki sem lesz kíváncsi az
előadásra a vasárnapi melegben, de egy-
szer csak megtelt a terem.

A széksorok felől, egy „ezer
éves” apóka indult el felém.
Magyarul szólalt meg, azt
mondta, ő volt a tokiói Turul
szervezet elnöke 1938-ban,
s azóta nem volt magyarok
között, s csak arra lenne kí-
váncsi, hogy Márai Sándor
még él-e? Mondtam, hogy
Hála Istennek él, pont egy
hete az öccsével, Radványi
Gézával készítettem interjút.
Meggörzönte az információt
és kiment a teremből. Ekkor
megjelent egy gyönyörű, sár-
ga kimonós nő. Nagyon szép
csokor rózsát hozott, amit
letett elém. Mondtam, hogy
nálunk nem szokás férfinak
rózsát adni, erre azt válaszol-
ta, hogy náluk igen, s elment.
Az előadás után a nézők a
szocializmusról kezdtek kér-
dezni. A *Dögkeselyű* éppen
ment a Sindzsukuban, ezért
javasoltam, hogy nézzük
meg együtt. A harminc fős
japán társasággal elmentem
megnézni a filmet. Utána

Dögkeselyű

(Bács Ferenc és
Cserhalmi György)

egy teaházba ültünk be beszélgetni – a Nippon film vezérigazgatója ült mellett –, és ez másnap délig tartott. Valaki a társaságból megkérdezte, hogy Magyarországon mindenki lop? Azzal a közismert magyar mondással válaszoltam, hogy ha nem lopsz, akkor a családodat lopod meg. Ezután élesen kritizálták a szocializmust, azon a véleményen voltak, hogy nem megreformálható, s egy ilyen társadalomban nem lehet élni, bele kell döglelni. Nagyon értették a filmet, hiszen erről szól. Több szocialista országban levágták a film végét, amikor a főhős öngyilkos lesz. A csehek az egészet újravágták a főhős nem taxisofőr, hanem vezetősként, s a történetnek ott lesz vége, hogy a túsul ejtett nő, Maria Gladkowska, kiszabadul.

• *Maria Gladkowska játszott a Vadon női főszerepét. Miért egy lengyel színésznőt kértél fel a szerepre?*

Udvaros Dorottya játszott volna a női főszerepet, Cserhalmi Gyuri pedig a férfi főhősét. Február 21-én kezdtünk el forgatni, zuhogó hó kellett, s ezen a télen csak aznap esett hó. Felépítettünk egy díszletet 2.5 millióért, ami ott maradt, mert áprilisban folytattuk a forgatást. A színház közölte, hogy februárban Udvarosnak felújító próbája van, ezért nem adják ki a forgatásra. Felhívtam Zsámbéki Gábort, aki fel volt háborodva, hogy túlfizetjük a színészeit, egy vacak filmért többet kapnak, mint egész évben a színházban. Tehát nem állt túl pozitívan a forgatáshoz, viszont nem lehetett halogatni. Gyuri együtt játszott Udvarossal a *Katonában*, ezért írt egy levelet, hogy ha Dorottya nem, akkor ő sem szerepel a filmben. Maria Gladkowska bevált a *Dögkeselyűben*, ezért azonnal Varsóba repültem hozzá. Szerencsére ráért, s már másnap Magyarországra jött. A *Vadon* előtt forgattam az *Itéletidő* (1987) című tévéfilmet, amiben Oszter Sándor is szerepelt. Oszter jóképű volt, tudott lovagolni és stimmel Péter regényéhez. Persze egy másik film lett volna, ha Cserhalmi a főszereplő, de Gyuri inkább modern, Oszter pedig romantikusabb alkatú színész.

• *Filmjeidet rangsorolva egyszer azt mondtad, hogy A veri az ördög a feleségét a szerelemgyerek, a habitusodnak leginkább A nagy generáció felel meg, viszont a Vadon forgatásának volt a legjobb hangulata.*

A *Vadon* forgatása nagyon jó emlék, forradalmi hangulat volt végig. Vidéken forgattunk nagy stábbal, de nem volt széthúzás. Mezey Mária és Latinovits Zoltán szeretett volna egy szeretetszínházat létrehozni, ami azon az elképzelésen alapult, hogy mindenki szereti egymást, s ebből érdekes dolgot lehet kihozni. Elhatároztam, hogy csináljak egy szeretetfilmet. Gyöngyöspatán voltunk két hetet, egy hónapot pedig a somogyi „vadonban”. Együtt ettünk, ittunk. Szeretek így forgatni – *A veri az ördög a feleségét*-nél és a *Végkiárúsítás* esetében is bevált –, jó elmenni Pestről és csak a filmre koncentrálni. Életem legnagyobb dicséretét ezen a forgatáson kaptam. Az Avar szállóban odajött a segédoperátor, s azt mondta, már két hete forgatunk, és még senki sem mondta, hogy hülye vagy. Ez hihetetlen bók volt, s éreztem is, hogy mindenki 210%-ban akar teljesíteni. Jó volt a légkör, igazi csapatmunka volt. A levegőben benne volt a rendszerváltás előszele, s a *Vadon* történetében is benne van, hogy a bukott forradalom után, újra megpróbáljuk.

• *Miért A nagy generáció a kedvenced?*

Mert szimbolikusan rólam szól, adott esetben egy DJ szakmája hasonlít a rendezői hivatásra. Ugyanolyan megszállottsággal végzik a munkájukat, szórakoztatnak, kicsit örültek. Egyébként ebben a filmemben is a saját életemből merítettem. Az útlevelellopás és a disszidálás megtörtént a baráti körömben.

• *A film népszerű volt a közönség körében, de a magyar kritikusok közül voltak, akik fanyalogtak. Egy ezzel kapcsolatos érdekesség, hogy Zöldi László az Élet és Irodalom akkori kritikusosa A nagy generációról először egy negatív, majd nem sokkal később egy elismerő kritikát tett közzé.*

Zöldi László ott volt a San Sebastian-i filmfesztiválon. Nem tudtam, hogy írt egy negatív kritikát csak érzékeltem, hogy lapít. A fesztiválon olyan sikere volt *A nagy generációnak*, hogy egy virágokkal ékesített díszkapu alatt kellett átmennünk Eperjes Károllyal, két nagyszerű spanyol színésznő, Ángela Molina és Marisa Paredes kíséretében. Közben népi ruhás baszk lantzenekar játszott. A hat szintes operaház tele volt, a film a zsűri különdíját kapta meg. Zöldi a fesztivál után írt egy másik kritikát, ami arról szólt, hogy milyen jó volt San Sebastianban magyarul lenni. A közönség nagyon szerette a filmet, a gimnáziumokban nagy generáció fan clubok alakultak, érettségi tétel

lett. *A nagy generáció* világszerte sikerrel szerepelt, Chicagóban Arany Plakett díjat kapott, Bergamóban Bronz Rózsa-díjat, Strasbourgban nagydíjat. Egy-két magyar kritikus fanyalgott, a nálam öt-hat évvel idősebbek nem értették, mi a rock and roll életérzés, s miért „a nagy generáció” a cím. De a kritikusok nem minden esetben érdekeltek, egyedül B. Nagy Lászlóval voltam közeli barátságban. Az utolsó éjszakáját együtt töltöttük. Hajnali háromig egy étteremben ültünk, hagymás zelleres salátát ettünk. Rébuszokban beszélt, például, hogy „gazemberek vigyázzatok a lányomra”. Főrgeteg Balázssal másnap indultunk a kőszegi fesztiválra, ahol a *Dózsa népet* vetítették, a filmről Laci írt kritikát, amit nem engedtek leközölni. Kőszegen Rózsa Jancsi odajött hozzám, s megkérdezte, hallottam-e, hogy B. Nagy Balatonszárszónál leszállt a vonatról és aláugrott.

• *A vergődő értelmiség karaktere, aki a környezete áldozata lesz egy tévéjátékodban, a Magellánban (1976) is megjelenik.*

A *Magellán* valójában a kommunizmus parabolája. Az egész film Magellán lelkiismereti vívódásáról szól: van-e jogod gyilkolni még akkor is, ha tudod, ha nem teszed meg, téged ölnek meg. Magellán nagy kaliberű férfi volt, de a filmben a társai megölik, aztán persze elneveznek róla egy szorost. Jézus története ugyanez. Az utolsó vacsoránál elárulják, aztán megteszik példaképnek. Semmi sem tud jobban összefogni egy közösséget, mint az egyik társuk elárulása, mert az egy olyan titok, amit csak ők ismernek, együtt követték el, s ebből hasznot tudnak húzni.

• *Dobai Pétertől tudom, hogy 1989-ben gróf Zichy Mihály festőművész kaukázusi munkásságáról írtatok forgatókönyvet Tbilisziben, de a film végül nem készült el.*

Zichy Mihályról harminc éve szeretnék filmet készíteni, most kaptam 7 millió forintot rá, de ebből csak egy dokumentumfilm-szerű portét tudok készíteni. Zichy örületes géniusz volt, abszolút vivő, szerelemes démonok üldözték, az egész élete a szerelem és a szexualitás jegyében zajlott.

• *A festészet iránti érdeklődésed jelenik meg A Szent Lőrinc folyó lazacai (2002) című filmedben, melyben Ország Lili művészete hangsúlyos szerepet kap.*

A *Szent Lőrinc folyó lazacait* Ország Lili miatt csináltam meg. Enzo Lauretta szicíliai író megkeresett azaz, hogy van pár regénye, amiből csinálhatnánk filmet.

Elmentem Szicíliába, megírtunk egy jó forgatókönyvet, s már színészeket, helyszíneket kerestünk, majdnem

hogy forgatásra kész volt az előkészítés, amikor a producer visszaküldte a forgatókönyvet, s Enzo Laurettát nem írónak, hanem konzulensnek tüntette fel. Enzo nagyon megsértődött, s ez odáig fajult, hogy végül nem csináltuk meg a filmet. Lauretta fél év múlva megint megkéréselt egy könyvével. A történet két magyar nőről szól, akik 1963-ban Nizzába utaznak, s az író alteregójával találkoznak. Áthelyeztük a történetet a mába és Magyarországra, hogy olcsóbb filmet lehessen belőle készíteni. A két fiatal nő nem Nizzába érkezik, hanem hazalátogat Budapestre, s két olasz férfi hozzájuk csapódik. Az identitáskeresés problémáját, s hogy az egyik lány zsidó származású, én találtam ki. Nagyon szeretem Ország Lili munkáit, aki egyébként Örkény István unokatestvére volt. Lili művészetének egyik fő problematikája az identitáskeresés, ezzel a szállal emeltem be a történetbe. Mikor a film ötlete felmerült, a zsidó származású embereknek rossz volt a közérzete, sokan azon a véleményen voltak, hogy el kell költözniük Magyarországról. A film arról is szól, hogy vissza lehet jönni, megtalálni a gyökereket, s jövőt építeni.

• *Vezetője voltál a MAFILM-állományú színészeknek, a Dialóg Stúdióknak, s a*

Vadon
(Maria Gladkowska és Oszter Sándor)

Duna Televízió szinkronstúdiójának. Mennyire állt közel hozzád ez a szerep?

A MAFILM-állományú színészek vezetését élveztem, hasznos is volt. Magyarország legjobb színészei gyűltek össze, többek között Törőcsik Mari, Garas Dezső, Cserhalmi György, Bujtor István, Balázsovits Lajos, Margittai Ági, Temessy Hédi, Pásztor Erzszi, Madaras Jóska. A Dialóg Stúdiót vezetni egy darabig jó volt, de a rendszerváltás után az állami stúdiókat megfojtották, így egy vesszőfutás volt az egész, a végén már nem bírtam. Aztán Sára Sándor hívott művészeti igazgatónak a Duna TV szinkronstúdiójába, egy nagyon jól működő műhelyt hoztam létre, de végül azt is megszüntették.

• *Egyszer azt nyilatkoztad, hogy addig nem akarsz meghalni, amíg nem rendezed meg az Utas és holdvilágot.*

Most már átadom bárkinek a stafétabotot, aki meg tudná csinálni a filmet. Amikor a film ötlete felmerült, a nyolcvanas évek közepén, ezek a városok még romlatlan öreg etruszk városok voltak. Ma felújított, csicsás, Gucci üzletekkel vannak tele. Megszűnt Gubbio, Perugia, Spoleto, Spello etruszk jellege. Egyedül Velence tartotta meg az ősi formáját, a többi várost újra kéne építeni, s ez csak egy amerikai szuperprodukciónak keretében lenne lehetséges. A nyolcvanas években még lett volna rá esély, hogy megcsináljam a filmet. Amerikai-olasz koprodukci-

óban gondolkodtam. 1985-ben az olaszok felterjesztették a *Dögkeselyűt* David di Donatello-díjra. Egy szombat este vetítették a legnagyobb római moziban. Fellinitől kezdve mindenki ott volt, aki számít. Elkezdtek vetíteni a filmet, de a hang bugyborékol. Felrohantam a gépházba, senkit sem találtam ott, mert a magyar kultúratásé Nagy Sándor elvtársat várta, akinek nem tetszett a szobája. A Hungarofilm kiküldött egy hibás kópiát, és ezt vetítették le az olasz köztársasági elnök előtt. Ennek ellenére második lett a film, de ha jó a minőség, biztos vagyok benne, hogy első lett volna. Szabó B. István a Hungarofilm vezérigazgatója rákérdezett arra, hogy mi történt Rómában. Írtam jegyzőkönyvet, s mondtam, hogy be kellett volna avatni minket Ragályi Elemérrel, mert akkor kontrolláltuk volna a kópiát. Szabó B. megígérte, hogy kivizsgáltatja az ügyet, de sosem derült ki, hogy mi történt. Két hónap múlva az amerikai producer kiszállt, az olaszok meg azt mondták, ha nincs dollár, ők sem akarják a filmet.

• *Több filmed is a Balatonon játszódik, s az idő nagy részét Kővágóörsön töltöd. Mennyire illik még a Káli-medencére a magyar Hollywood jelző?*

A Káli-medence sokáig egyben tartotta a magyar filmszakmát. Én forgattam ott először a *Veri az ördög a feleségét*, de akkor még kifejezetten taszított Kővágóörs. Beomlott falu, összehorpadt nádtejtős, gazzal fölvert, elhagyatott falvak voltak a Káli-medencében. Olyan mélyen nem hatott rám. Aztán Szomjas Gyuri leforgatta a *Rosszembereket* (1978), s vett egy szép házat Kővágóörsön. Köveskálón Sára Sándor vett házat. Illés Gyuri bácsinak garzonja volt Csopakon, akkor volt kicsi a lányom, s lementünk hozzá. Kardos Pityu is lejött, s mondta, hogy a bátyja, Kardos Feri vett egy házat Kővágóörsön. Átmentünk hozzá, tüneményes, szemeskályhás parasztháza volt, nagyon megtetszett. Kerestem Pityuval egy eladó parasztházat és megvettem. Cseh Tamás és Simó Sanyi is Kővágóörsön vett nyaralót. Kende János, Eröss Tamás, Cserhalmi, Presser Gábor Kékkúton vett házat. *Az utolsó nyáron* (1991) Cserhalmi Gyuri házában játszódik. De mára megszűnt a régi hangulat, sokan meghaltak, idősek lettünk, minden megváltozott. Egyébként most éppen egy Balaton témájú történet megfilmesítése foglalkoztat. Czétő Bernát László írt egy vad krimit, ami egy balatonai borászaton játszódik. •

BESZÉLGETÉS JURIK KRISTÓFFAL ÉS MOLNÁR ÁGNESSEL

„Mefogott a kuflik humora”

CSERHÁTI ZOLTÁN

A KUFLIK KEDVES, SZERETHETŐ LÉNYEK. A DÁNIEL ANDRÁS MESÉI ALAPJÁN KÉSZÜLT ANIMÁCIÓS SOROZAT MÁR A MOZIKBAN IS LÁTHATÓ.

Egy kupac kufli címmel új animációs gyermekfilm-sorozat készült a KEDD Animációs Stúdióban. A Médiatanács által a Magyar Média Mececnatúra program Macskássy Gyula- és Dargay Attila-pályázatán támogatott animációs sorozat első 13 epizódját júliusban és augusztusban mutatta be a közszolgálati mesecsatorna, az M2, majd a kuflik – akik a meghatározás szerint „nem is kiflik, nem is kukacok, nem is babok, de még csak nem is kavicsok, egyszerűen csak: kuflik” – a nyár végén beköltöztek a mozikba is. A furcsa, de nagyon is szerethető lények meglevenedéséről a sorozat rendezője, Jurik Kristóf és a gyártásvezető Molnár Ágnes mesélt a Médiatanács-bloknak.

• Az *Egy kupac kufli* Dániel András meséi alapján készült a KEDD Animációs Stúdióban. Hogyan jut el egy mesekönyv odáig, hogy adaptálják, és így meglevenedik animációban?

Molnár Ágnes: A Pagony könyvkiadó és a stúdióknak között együttműködés van. A Pagony évről évre felvet témákat, amik érdekesek lehetnek számunkra. Ennek alapján kerestük fel az írókat, Dániel Andrást, és megállapodtunk vele. Jellemzően olyan könyveket keresünk, amelyek esetében írják és rajzolják is a könyveket, folytatásos történetekben gondolkozunk. Olyan történeteket választunk ki, amelyekben sok a fantázia, könyvben is jól fogynak, tehát van rá kereslet és – talán a legfontosabb – hogy látjuk rajta, animációban is „megél”.

Jurik Kristóf: A kuflik már mesekönyvben is tetszettek, és úgy gondoltuk, hogy feltétlenül érdemes lenne belőlük rajzfilmet készíteni, mert a

meséknek van mondanivalója, a figuráknak közösségformáló ereje, mögöttük pedig egy egymást elfogadó világ tűnik fel.

M. Á.: A könyvek eredetisége rendkívül megnyerő volt. Kevés ennyire színes, vidám hangvételű és közben értékekben gazdag művet találni.

• *A rajzokat a könyveket író és illusztráló Dániel András készítette. Miként zajlott az együttműködés vele? Mennyire engedte, hogy beleszóljatok a meséibe?*

J. K.: Mi a mesekönyv alapján véglegesítettük a figurákat és a környezetet, hogy azok a többszöri felhasználás, a „gyártás” során is mindig egységesen ugyanolyanok legyenek. Ennek a supervisorja, ellenőre volt András, hiszen ezek az ő alakjai. Természetesen kikértük a véleményét a mesefigurák

mozgásában, viselkedésében, ezt is vele együtt dolgoztuk ki.

M. Á.: Az alapot egy karakterbiblia jelentette, amit András készített.

J. K.: Olyan ez, mint egy műszaki rajz, ami rögzíti a figurák mozgásterét. A rajzfilm teljesen digitálisan készült, és forgatás közben végig ezekhez az alapokhoz illeszkedtünk. Az ugrálásról – mert ezeknek a lényeknek, a kufliknak nincs lábuk – több körben egyeztetünk, hogy kialakuljon mindegyik karakternek az ugrása. Mondhatni, hogy a könyvekben megismert alapszemélyiségeket az animációban még inkább kibontottuk.

• *Mennyire éreztétek könnyűnek vagy nehéznek a kuflik kész világába belekérülni, és ezen belül alakítani a történeteket?*

J. K.: Úgy gondolom, ez az alkotóktól függ.

M. Á.: András és Kristóf hamar megtalálták a közös hangot.

J. K.: Valóban könnyen megértettük egymást. Jellemző volt a közös ötletelés. Volt, hogy a film egy-egy ötlete is változtatott a könyvön, és András a sorozat folytatásában alkalmazta a vonalat a sztoriban. Alapvetően viszont elmondható, hogy amennyire csak tudtunk, illeszkedtünk a könyv történeteinek, próbáltunk hűek maradni a szöveghez. Természetesen a kuflikat könyvben megkedvelő gyerekeknek sem szerettünk volna csaló-

